

A tragikus Andalúzia

Ébredtetek-e már arra egy sevillai pirkadatkor, egy éjen át tartó vonatúttól fáradtan, kimerülten, szemeitekben még La Mancha zord képét őrizve, hogy egy falu előtt vagytok, melyet az állomásfőnök lassú, bús, dallamosan ívelő hangja éppen Lora del Riónak nevez? Nézzetek ki a vonat ablakán, vessétek pillantásotokat erre a szelíd, napfényes, nyugalmas, vigaszt nyújtó és végtelenül szeretetreméltó, kellemes tájra. Már nem Spanyolország belsejének sivár, szürke, rőt vagy aranysárga színű sztyeppéin vagyunk; a ránk boruló égbolt már nem egyformán indigókék és kétségbeejtő, a távolságok már nem tűnnek elérhetetlenek, nyomasztónak. A nap korai óráiban járunk, finom fátyolos fény hullik a mezőre, a látóhatár gyöngyházszerű ibolyafényben ragyog, a látképet halovány ködpára zárja le. S ez előtt a tágas, lágy, megnyugtató háttér előtt emelkednek a helység fehér házai, rajzolódik ki a finom, kecses ívű templomtorony, s itt is, ott is felbukkan egy-egy magányos pálmafa görbe ága. Mi az e tájban, ami pillanatnyi álmodozásra készíttet bennünket, lelünkkel elvarázsolja, s oly megkapó? Vajon a falu az, amely a távolban felsejlik, s e halvány pirkadati fényben fürdőzik? Vajon a kelő nap fényében ragyogó fehér falak azok? Vagy pedig a nyugalom mélységes lehetete, amit e világban belélegzünk? De ismét felhangzik a peronon az előbbi bánatos hang; a vonat újból elindul; a falu lassacskán eltűnik, elenyészik a távolban; talán csak az aprócska hófehér homlokzatok csillognak még. Tágas zöld réteket látunk, utakat, melyek széles kanyarokat leírva távolodnak, hamuszürke színű olívafa ligetek négyzeteit, baltáblákat, sápadt vetés darabjait. A háttérben a tájképet határolva, a zöldek teljes színskáláját — a sötétől a világosig — hangsúlyozva egy sötét, szürkés, ólmos feketéskék függöny emelkedik. Ez előtt haladnak el, mutatkoznak meg néhány pillanat erejéig a fehér tanyák, a finom vo-

nalú falusi templontornyok, a félreeső nyírfasorok, s a zsenge árpa hatalmas parcellái. A vonat szédítő iramban száguld. Most feltűnik a folyó egy darabja, amint éppen egy éles, görbe kanyart ír le, bokrok szegélyezik, melyek ráhajolnak a vízére; majd egy kertecske, benne virágzó gyümölcsfákkal körülvelt régi vízkerék, majd végtelen kék virágokkal pöttyezett búzamezők tűnnek fel és el gyors egymásutánban. A vonat száguld. Tekintetünk újabb falut fedez fel: Cantillanát. Lent, az előtérben, a vágányokkal párhuzamosan egy sor szürkés agavé fut, fentebb egy végtelen világoszöld terület nyúlik el, s még feljebb nyírfasor tör az ég felé; az ágak hézagain átsejlenek a helység fehér házai, s még távolabb, a major magasságában a kopár, komor hegyvidék világoskékje áll velünk szemközt a háttérben. Lejtőin — a feketéskék zordságát megtörve — világoszöld négyzetek foltjai tűnnek fel imitt-amott.

Már múltófelben van a délelőtt. A távolban a halványsápadt, szelíd égboltot hosszú, párhuzamos fehér felhősíkok hasítják fel. Már utunk végállomásához közeledünk, a messzeségben az ágak között ismét feltűnik egy település: Brenes. Ekkor újra a folyót pillantjuk meg, egy másik csendes kanyarulatát, szőke vizét, s újból meglátunk egy, a hegyekben eltűnő utat, s később, már vagy századik alkalommal, egy újabb tágas síkon bársonyos kaszáló következik, amelyen lassan ballagnak a bikák, s mikor a szerelvény elhalad, egy pillanatra felemelik a fejüket.

S a vonat fut tovább. Ott, a látóhatár szélén, még szinte láthatatlanul, a ködpára leple alatt felbukkan egy torony sziluettje. Egyszer csak egy lármás állomáson állunk meg. Meglátjátok-e, — már itt a peronon jövő-menők között — a sevillai föld tősgyökeres, festői emberalakjait? Észreveszitek-e ezeket a gesztusokat, ezt a viselkedést, ezeket az olyannyira jellegzetes mozdulatokat, melyek csak ezeknek az embereknek a sajátjai? Őrzitek-e emlékezetetekben a járásnak ezt a lassú, néha-néha a cipő orrára tekingető módját? És a karok mozdulatának azt a módját, amikor a karokat a test mellett kinyújtva, ritmusosan, közönségeséget nélkülözve, elegánsan sietve mennek? És azt az állapotot, ahogyan egy fálnak vagy fának dőlve időznek; a végső világi beletörődés hangulatát árasztva? Vagy azt a laza és finom mozdulatot, amellyel egy földműves vagy egy munkás a vállára veti a zakóját? És azt a tekintetet, a mélységes és meglepetés-szerű megértés tekintetét, mely rátok vetül, s tetőtől talpig végigmér? Vagy azt a hátgörbítést, mely egy kupica felhajtása után következik?

A peronon jönnek-mennek, kiabálnak, hadonásznak az emberek: Manué! Raffae! Migué! — kiáltják a hangok, ajtócsapódások visszhangzanak; a mozdony füttyent, a vonat elindul. És ekkor, a kecses torony távoli sziluettje gyorsan, egyre erőteljesebben bontakozik ki, nő, tisztán, karcsún bukkan fel egy sűrű liget felett, néhány fekete ciprus között, a csodálatos ibolyakék színű égbolt szelíd háttere előtt. Már kezdenek felsorakozni a nagyvárosokat körülvevő raktárak, gyárak, műhelyek. Sevillában vagyunk. A vonat épp most állt meg. Amint kiléptek az állomásról tolmács és hordárfiúk csapata ragadja meg a csomagotokat, hotelnevek özöne zúdul rátok. De ti tudjátok, hogy ezek a hotelek a világon mindenütt egyformák; ti arra vágytok, hogy mielőbb valamelyik régi fogadóban, vagy valamelyik igazi vendégfogadóban megismerjétek az összes olyan tiszta sevillai nőt, akinek Musser, a költő szörnyűséges szerenádokat akart adni, „hogy feldühítse az összes polgármestert Tólosától Guadaletéig.”

*A faire dammer les alcaldes
de Tólose au Guadaleté.*

De ezek a nyavalyás hordárfiúk és fiákeresek nem értenek meg titeket; elfogytak már Sevilla klasszikus vendégfogadói. Így aztán sebesen és könnyelműen egy csárdához vezetnek benneteket, melynek közepén egy tiszta, fehér patió van; benne néhány hintaszék és egy zongora található. Bármennyire is tetszik ez nektek, mégis hamarosan otthagytok ezt a patiót, s felugrotok az első villamosra, ami a ház előtt elhalad. Az utcák keskenyek, kövezettek, tiszták, visszhangosak; s úgy tűnik, hogy a vidámság, az érzékiség, a könnyed és intenzív élet szédülete árasztja el őket. A szélfogókon és az üvegablakokon benézve látjátok a makulálan tisztaságú, felmosott patiókat; az ódon nagy házak homlokzatán kiemelkedő jelképes gombolyagokat; s a sevillai nők sebesen, ritmikus járással, fürtjeik között piros és sárga virágokkal suhannak tova; a girbe-gurba utcácskák sarkán elolvassátok ezeket az oly nemes, olyan hangzatos neveket, mint Manara, Andueza, Rodríguez Zapata; az erkélyeken virágcserepek sorai függenek, s zöld áradat csordul ki belőlük. A villamos keskeny utcákon vág át, tereket keresztesz, fákkal szegélyezett széles sugárutakon fut végig.

— Hát az egészség? — kiáltja a kalauznak egy nő a járdáról.

A kalauz egy apró termetű sevillai „dalia”, aki a válltáskáját egy herceg eleganciájával hordja.

— Máma már jobb! — válaszol csengő hangon a kérdésre.

Elmentünk a katedrális mellett, hátunk mögött van már a négy-szögletes alakú délceg Giralda; átmegyünk a San Bernardo-kapun, ahonnan két lépésnyire már a vágóhíd látszik. Vajon ezek a körben állva beszélgető fiúk azok a hírhedt és szörnyűséges sevillai vágóhídi munkások, akikről Cervantes a Maudes kutyáiban beszél?

Majd a város szélén, körbemenve a régi fogazott falak mentén, újra bevesszük magunkat a kanyargó sikátorok közé; az árusok végtelen, mélabús litániájukat kántálják; s az egyik piactéren egy öregember hosszú nádbotokon kartonpapír figurákat huzigál fel és alá. Meglátjátok-e ebben az emberben a valódi filozófust? Nem volna kedvetek derűsen elcsevegni vele?

De Sevillában vannak más, filozofikusabb beállítottságú szerzetek is; gondolatok csak azokra az enciklopédikus műveltségű borbélyokra, akiket borbélyműhelyük előtt elhaladtunkban látunk; vagy gondolatok azokra a elképesztő tudású madárárusokra, akik bámulatos csodákat művelnek ezernyi színű és méretű madarukkal! Megéreztetek-e a város hangulatában az abszurd, bolondos, kedélyes, ironikus és könnyed életfelfogást? S azt, hogy ez a ritmikus és erőteljes elevenség a felülmúlhatatlan elegancia egy formája is ugyanakkor? A gondolatok gyorsan követik egymást, az élet a tűző napsütésben zajlik; minden ház ajtaja nyitva, az erkélyek tárva-nyitva, trilláznak a kanárik, szól a verkli, a fiatalok ütemes, keringő lépésekkel mozognak a járdán, az utcácskákban fel s alá sétálgatnak az emberek, hosszú, dallamos kiáltásokat hallani, a kellemesen langyos levegőben szabadon mozognak az izmok, s pihekönnyű, testhezálló ruhák fedik az emberi testeket. És így, az ernyedtség és az érzékiség közepette születik meg a délceg, nemes tartás; a nem-törődömség és az arisztokratikus gondtalanság pedig kellemesen vezet át minket az élet útvesztőin; távol az északi népek kiméráitól s rettenetes képzeletitől ...

De sétánk végéhez közeledik, hamarosan itt az indulás ideje. Vannak más lakói is az andalúz földeknek; olyanok, akiknek keserves az élete. S ez a tragikus Andalúzia eljött, hogy felkutassa a krónikást. De itt maradnak pillanatnyi ábrándképünk tárgyai: valamennyi sevillai nő, akik ébenfűrtjeikbe skarlátvörös virágot tűzve kecsesen sétálgatnak a kis utcákon.

Azorín

Fordította: Sipos Katalin Márta